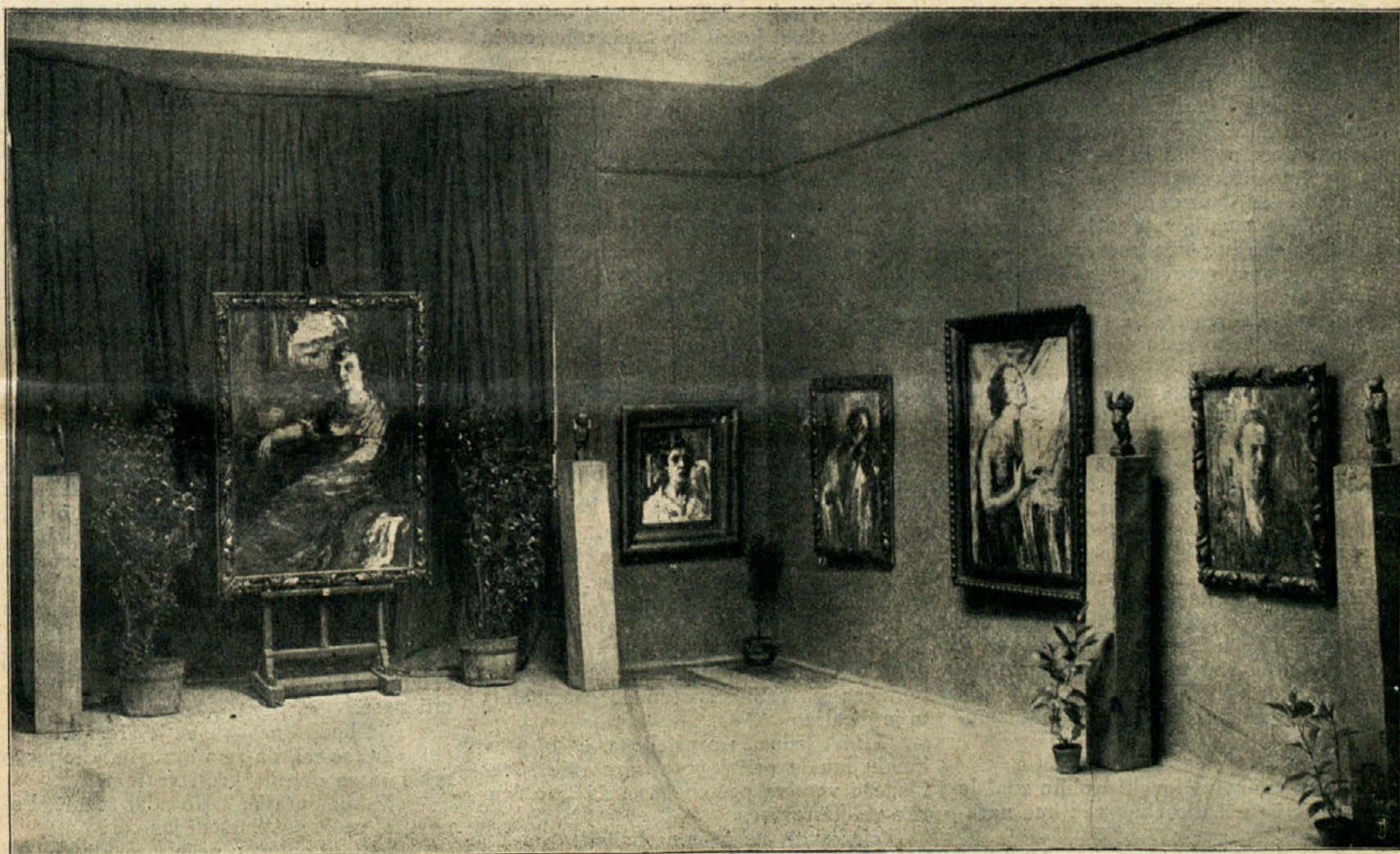

Leto I.

Ljubljana, dne 10. junija 1921.

Štev. 11.

XIX. umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani.

Desna dvorana.

(Fotogr. Fr. Vesel.)

Posamezna številka stane 1 1/2 din. = 6 kron. Naročnina za celo leto 35 din. = 140 kron, za pol leta 18 din. = 72 kron, za četrť leta 9 din. = 36 kron; Za inozemstvo: za celo leto 180 kron, za pol leta 90 kron, za četrť leta 45 kron. Inserati po tarifu.

Za Ameriko: za celo leto 2 \$, za pol leta 1 \$.

Upravništvo in inseratni oddelek začasno: Ljubljana, Kongresni trg šte. 19.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Josip Prunk, Ljubljana, Gruberjevo nabrežje 14/II.

☞ Cenj. naročnike, ki niso še poravnali naročnine za prvo polletje 1921, prosimo, da to nemudoma storè, ker ob ogromnih troških ne moremo vzdržati lista, ako p. n. naročniki ne storè svoje dolžnosti. ☜

Zahtevajte povsod samo pristno **ZLATOROG-MILO**

IVAN ZOREC: **Zmote in konec gospodične Pavle.**

(Nadaljevanje.)

Vstali so in so šli za šolo, da bi jima pokazal cvetlični vrt, kjer je gojil in po svoji volji poplemenjal najčudnejše rože, najpestrejšje cvetke. Sredi čudežnega vrta je stal čebelnjak s polnimi panji naj-novejših sestavov. Pobrał je kamenček, prevlečen z razpetimi žilami, in je učeno govoril o rudoslovju in zemljėslovju. O rožah, o cvetkah in o čebelah jima je pravil čudovite stvari. Vsa priroda mu je bila kakor odprta knjiga.

In na vse strani se je odpiral dolinski svet. Kakor daleč so nosile oči, je valovila gričkasta dežela, toneča v daljno sivo nedoglednost. Gore in griči in kupčkasti holmi so bili posuti z belimi cerkvami in drobnimi vinskimi hrami; z njih so se spuščala zelena pobočja in so se prelivala v temno modrino pisanih dolin.

Pavline oči so se opajale in so strmele v razgaljeno krasoto, ki se je kopala v bogatem solncu. Na dnu mehkega srca se ji je zgenila nenadna in tiha želja, da bi bila tudi ona tako sama v mirnem gorskem raju.

»O tudi učiteljski stan ima svojo srečo, če jo znaš poiskati, kakor sta jo našla tale pregnani učitelj v svoji družini, v svojem vzvišenem poklicu in v lepi vedi ter moja pametna tovarišica Ivanka v doseženi in umerjeni ljubezni!«

Tako je premišljevala in je bila naenkrat pokojnejša in polna poguma in močne volje, ker je spet verovala vase in v svojo srečo.

»Človek se res ne sme prenačgiti v svojih sodbah: lepo je tu gori, zares je lepo!« je dejala na glas.

Učitelj se je smehljaj in ni nič rekel.

Ko sta se vračali v dolino, se je Pavla spotoma ozirala proti solnčnemu domu učenega učitelja. Sam Bog ve, koliko bridkosti in neprijetnosti je prebolel resni mož, preden je dosegel svojo mirno srečo! In tudi ta je blagovestnik ljudske prosvete, morda prvi in najzaslužnejši med najboljšimi, razen tega pa še mož in oče, ki ga tišči težki poklic in lomi skrb za številno družino. To je res mož in junak, večji nego tisti, ki jih krivični in lahkoverni svet samoprevarno obsipa z odlikami in nezasluzenimi priznanji.

»Ali si ga dobro ogledala?« jo je zmotila Ivanka.

Pavla ji je molče prikimala.

»To je zanimiv človek! Koliko zna! In zmerom se še uči. Posebno rad ima naravoslovje.«

»Kako to, da ga oblast ne najde in ne da tja, kamor bi spadal po svojem obširnem znanju?«

»Ne vem. Mislim, da ga iz zavisti zatajujejo. Najbrž je nekoliko kriv tudi sam, ker noče geniti prsta, da bi si izboljšal usodo. Čudak je kakor menda vsak učenjak.«

»Bog ve, ali nismo čudaki mi, ki moža razumeti ne moremo?«

»O, zmerom je bil tako-le samosvoj in trmast.«

»Ali ga že dolgo poznaš?«

»Mnogo let že. Ko je bil še prav mlad učitelj, je bila v soseščini lepa in mlada učiteljica, ki je kmalu postala Dulcinea vseh njegovih sanj. O, njegova mladeniška preteklost je zelo zanimiva.«

»Takrat bi ga bila rada poznala.«

»On je bil miren, tih, resen mož, ki je rad imel svoje knjige in prijateljico, svojo bodočo ženo. Ona pa je bila vesela, živa

po potrebi tudi sanjava ženska, kakor menda pač mora biti zaljubljena devica, če hoče sladko obvladati svojega častivca.«

»Jaz o tem mislim drugače.«

»Nič ne de; tako je vendarle. In tiko-ma nekaj mesecev pred poroko je šla obiskat v precej oddaljen kraj svojo prijateljico. Ko se je proti noči vračala, ji je prestregel pot tvoj — nadučitelj. Ker se je mračilo in pripravljala nevihta, je prisedel na njen voz. Dež je začel liti, nastala je trdna noč, a razmočena slaba cesta se je počasi vila po ozki soteski, obrastli z veliko hosto. Preden so se pripeljali na glavno in boljšo cesto, se je vozniku natrlo kolo. Tako sta oba morala iti peš. Med potjo ju je ujela strašna nevihta. Premočena sta prišla do občestne krčme. Tu sta morala prenočiti, ker ju nihče ni hotel peljati v viharju, nalivu in taki temi. — V tisti krčmi, tako so pravili, je lepa nevesta postala nezvesta svojemu učenemu ženinu.«

»Nadučitelj —? Ta je mogel —?«

»O, takrat je bil lep mož, zabaven in menda zelo zapeljiv.«

»Kaj pa učitelj?«

»Vse je zvedel in je bil neki strašno žalosten. Za svojo ljubeznijo je jokal kakor otrok. Nazadnje pa je šel in je vzel preprosto kmečko dekle, ki si jo videla.«

»A kje je učiteljica?«

»Kdo ve? Vzela je kmalu nato nekega zapitega orožnika, ki jo je pretepal in nazadnje celo zapodil. Potlej smo slišali, da je v mestu živela z nekim slikarjem in mi je bila tudi model. Ko se je je ta naveličal, jo je prepustil prijatelju. Pa mu je kmalu ušla, ker je bil pijanec in jo je tudi sicer spominjal njenega zakona. Nazadnje je bila za gospodinjo pri nekem samskem zdravniku, ki jo je pa moral hitro odpustiti, ker bi mu bila vse zagospodinjila. Potlej nismo več slišali o njej.«

»To je strašno! Kako je kaj takega mogoče?« se je zgrozila Pavla.

»Morda je tudi to ljubezen, živa, vroča in prav posebna ljubezen,« se je nasmehnila Ivanka in je mirno segla po rdečem mahu, ki je goreče kimal v obpotni njivi.

Potlej sta vso pot molčali. Šele na razpotju se je Ivanka spet malo nasmehnila in je dejala:

»Bodi trdna in prosí Boga, da bi prav kmalu kmalu prišel pote odrešenik. Brez blažega varstva poštenega moža smo ženske velike revice.«

»O, jaz se nikogar ne bojim!«

»Prav. Ali boj se same sebe, najbolj same sebe in svojih čuvstev! V njih se skriva usoda.« Njen glas je nekoliko drhtel.

Neizkušena, nedolžna Pavla ni razumela njenih besedi. Šele doma, ko je premišljevala učitelja na gori in zgodbo njegove ukradene ljubezni, se ji je zazdelo, da je Ivanka imela v mislih ono nesrečno učiteljico, ko ji je skoraj s solzami v očeh dajala skrbne nauke.

X.

Kmalu nato je Pavla strahoma potrkala pri nadzorniku. Ko je stopila predenj, se je skoraj zresnila in pokesala; če bi bila mogla, bi se bila vrnila.

Nadzornik se je čudno smehljaj in jo je mirno poslušal. Z bodečimi očmi jo je meril in premerjal in si gladil ščetinaste brke. Njegov kozavi obraz je rdel in bledeł.

»To mi je znano, vse mi je znano,« je rekel in segel po spisu pod obežilnikom. »Nisem mislil, da bom dobil o vas kdaj tako izvestje,« je dejal in še globlje zapičil vanjo svoje sevajoče oči.

»Prosim... jaz...« se je zadihavala.

»Ampak kako ste sveži in lepi, gospodična. Prosim, sedite vendar —,« je dejal polglasno in jo je rahlo potisnil na zofo ob koncu velikega pisalnika.

Pavla ga je začudeno pogledala in je boječe sedla na rob mehkega sedeža.

»Če hočete, urediva stvar takoj,« je šepetal in primeknil svoj široki, udobni stol.

Nehote se je nekoliko odmeknila in se ozrla proti vratom.

»Kako... kaj je to...?« jo je zaskrbelo in vznemirilo.

Nadzornik se je omledno smehljaj, brada se mu je tresla, čuden žar je gorel iz njegovih zasolzenih oči. Z drhtečo kretljivo je posegel po njeni lepi roki, njegov smehljaj je bil še omlednejši in priskutnejši.

Ko se je doteknil njene roke in mu je prestrašeno pogledala v drhteči obraz, se je domislila, da je podoben drget videla oni večer, ko je pozna romantika premagala nadučitelja. Z grozo in gnusom je urno umeknila roko in jeknila: »Gospod nadzornik, oprostite...!«

»O prelepa gospodična, saj vidite, da vas imam rad in da vam hočem pomagati.«

»?«

»Seveda, gospodična. Priznati pa morate, da je vaša zadeva silno resna. Če vam jo uredim, mislim, da smem terjati malo nagrade. Nekaj vaše prijaznosti in tako dalje, lepa moja gospodična, samo to, pa je ni moči, ki bi strla najino prijateljstvo in zavezništvo.«

Vstal je in je hotel sestiti kraj nje. Ali tudi ona je urno vstala in ga je trdo in jezno pogledala. Srce ji je razburjeno bilo, kolena so se ji tresla, ko se mu je polagoma odmikala. Možu pa je po vsem obrazu igral poten smehljaj kakor tistemu Turku, ki je prežeče krotil kristjana, preden mu je odrezal glavo: Ne boj se, brate!

»Gospod nadzornik...!« je skoraj kriknila in odskočila, ko jo je hotel pritisniti nase.

»Ne bodite no —!« se je zresnil.

»Zdi se mi, da sem opravila!« je jezno rekla in se obrnila proti vratom.

»Kako: opravila? Do zdaj še nič. Popustite, pa popustim tudi jaz.«

Pavla je odločno prijela za kljuko. Ali razburjeni mož je naglo sedel za mizo in rezko odločil:

»Gospodična, prosim, napraviva torej zapisnik!«

»Kakšen zapisnik?«

»Prosim!«

»Gospod nadzornik, lepo vas prosim...«

»Samo tako, kakor sem rekel.«

Vsa kri ji je udarila v lice in oči, strahovita jeza jo je stisnila v srcu, da je zagrabila za kljuko in skoraj zakričala:

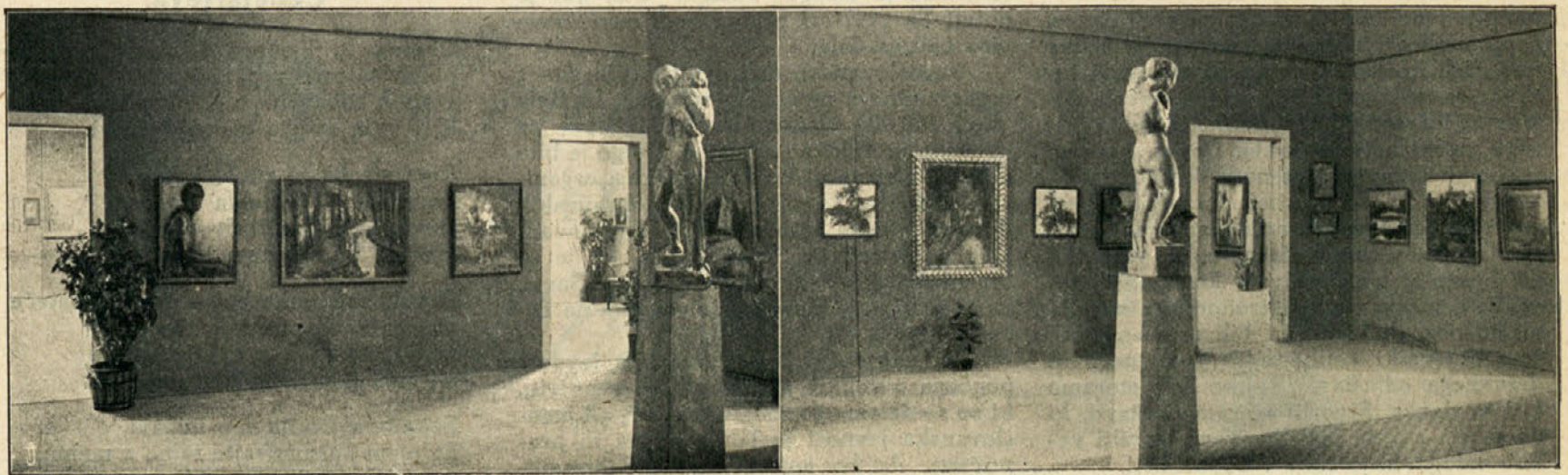
»Fej!«

Potlej je stekla po stopnjicah. Na ulici so se ji udrle solze. Še nikoli ni bila tako esramočena in opljuvana. Pa tako naravno in brez ovinkov! Oddehnila se je šele, ko je poiskala Groznika, ki jo je bil pripeljal v trg.

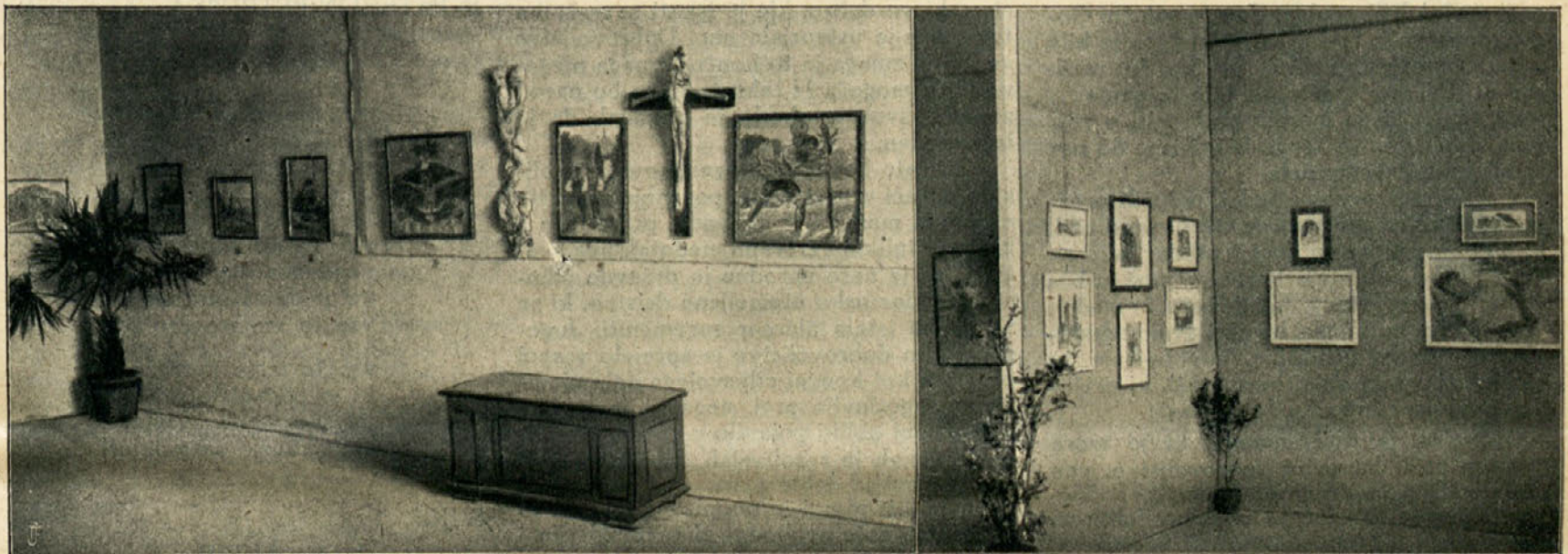
(Dalje prihodnjič.)

XIX. Umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani.

(Fotogr. Fr. Vesel.)

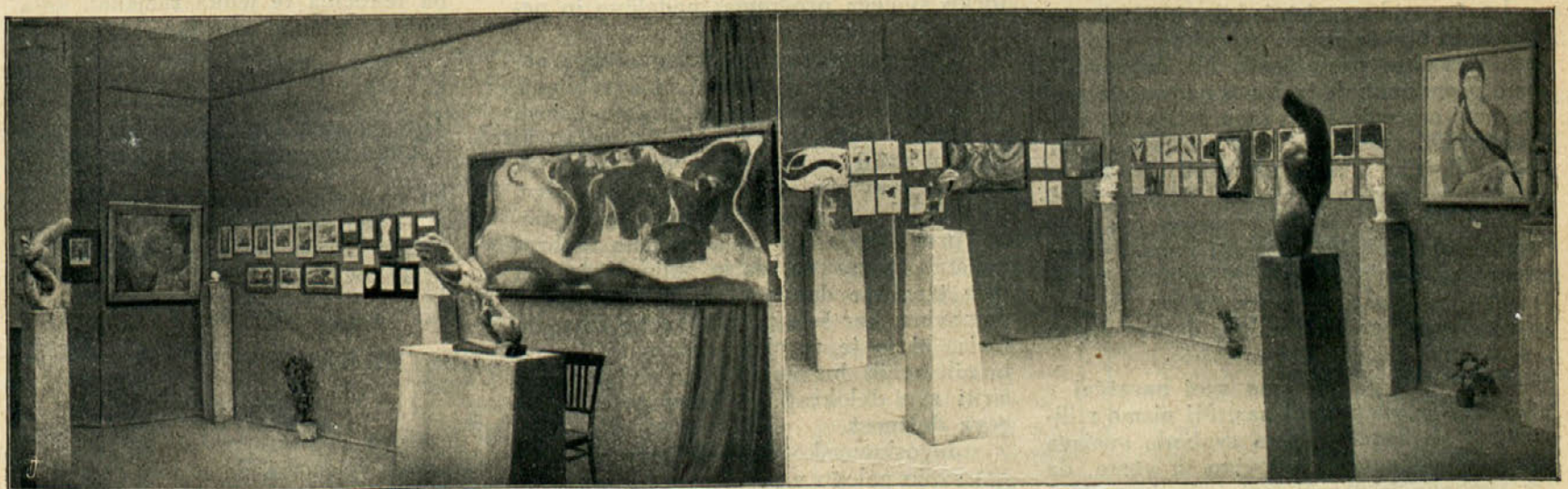

Sprednja srednja dvorana.

Zadnja leva dvorana.

Levi kot drugega oddelka srednje dvorane.

Sprednja leva dvorana.

VITOMIR F. JELENC:

Jugoslovansko dobrovoljstvo.

V.

Zmagala je ideja dobrovoljstva, zmagala je dobrovoljska volja, zmagala je dobrovoljska moč.

Kratek je bil pohod zmagonosne voj-

ske od krvavega Dobrega polja in Vetrinika do obale Donave in Save... svečan je bil trenotek, ko so jugoslovanski dobrovoljci stopili prvič na svobodna tla svoje zaslužjene domovine.

Toda svobodna domovina še ni bila osvobojena, povsod so še ostali sledovi sto- in stoletnega suženjstva, narod, ki je bil vzgojen v suženjstvu, se ni mogel zavedati svobode, ni je razumel. Zato pa tudi ni mogla biti po osvobojenju domovine

končana naloga dobrovoljstva, ki mora narod osvoboditi tudi onih zadnjih sledov in znakov suženjstva.

Ustvarili smo državo, postavili temelj narodnemu in državnemu edinstvu, a na tem temelju moramo zgraditi mogočno stavbo, stavbo, ki bo kljubovala viharju tako, kot so kljubovale dobrovoljske vrste v borbi sovražnikom. Borba je rodila dobrovoljstvo, v znamenju borbe živi in dela ideja dobrovoljstva. Prva in glavna naloga

vseh, ki jim je na srcu naš narod, naša domovina, je konsolidiranje naših notranjih razmer. Zato dobrovoljci nismo in ne smemo biti v politični borbi, ki se vodi danes, neopredeljeni, zastopati moramo dosledno one misli in ideje, ki smo jih zastopali takrat, ko smo prisegli zvestobo svoji domovini, ko smo položili veliko in sveto prisego vztrajnosti do kraja. Danes, ko smo svobodni državljani, je naša dolžnost, da s pravicami in dolžnostmi državljana branimo to, kar smo ustvarili. Tam v Dobruđi, Kajmakčalanu, Vetreniku, na vseh bojiščih sveta, kjer počivajo kosti naših tovarišev, nismo poznali troimenega naroda, nismo poznali treh ver, bili smo eno, bili smo bojevniki velike misli narodnega in državnega edinstva. Toliko bolj moramo biti to danes. Stvoriti moramo državo, ki bo mogla močna in edinstvena izvršiti veliko nalogo, ki jo čaka v bodočnosti.

Sanjali smo nekaj dolgi v makedonskih gorah, kako bomo kronali na Gosposvetskem polju svojega prvega kralja, sanjali o prestolu, ki čaka... sanjali smo o naši sinji Adriji, o plavi Soči, o solnčni Gorici, ponosnem Trstu, kršni Istri: to je bila naša domovina, velika, srečna in uedinjena... Toda vse to so bile le sanje... toda sanje, ki se morajo pretvoriti v resnico. Ali, da se to zgodi, je odvisno od nas samih, od našega dela!

Ako bi prenehali sedaj, položili orožje, ostali bi na pol poti, ostali bi pred cilji, ki jih pa ne moremo doseči nikdar, ako ne strnemo svoje vrste v borbo za moč in bodočnost naše države. Edinstvena in močna Jugoslavija bo mogla izvršiti svojo zgodovinsko nalogo združenja, osvobojenja in uedinjenja vseh onih, ki so naši, ki pričakujejo rešitve in svobode od nas!

Dvojna je torej naloga, ki jo mora vršiti v naši domovini dobrovoljstvo, ena je delo čiščenja, druga pa je naloga bodočnosti, vzgoje naraščaja v dobrovoljskem duhu.

Vse protinarodno in protidržavno delo, ki se pojavlja danes v naši domovini, se hrani in sestavlja iz ostankov žalostne preteklosti. V stoletnem suženjstvu je živel naš narod, vzgojen je bil v ideji hlapčevanja, ki živi še vedno posebljen v ostankih nesrečne preteklosti. Mi dobrovoljci smo prepričani, da je danes nemogoče preko noči preleviti kožo onih, ki so bili nekdanj temelji avstrijanstva, a zato smo toliko bolj odločni v svojih zahtevah, da tem ni mesta v javnem življenju. Umakniti se morajo novemu zarodu, prepojenemu z duhom dobrovoljstva, izginiti mora vsaka zveza med temi žalostnimi ostanki in narodom, pretrgati se mora pa mačari tudi s silo, zato je sedanja naloga dobrovoljstva — naloga čiščenja.

Vzgajati pa moramo svoj naraščaj v duhu, ki je preporodil nas. Mi nismo militaristi, ali borci smo za svobodo svojega naroda, poznamo zgodovino in vemo, da se svoboda da doseči samo z borbo, vemo, da vsaka borba zahteva svojih žrtev. To smo vedeli takrat, ko smo stopili v dobrovoljske vrste, to vemo danes, ko se zavedamo, da nas čaka v bodočnosti velika borba za osvobojenje neodrešenih, zaslužjenih. Naša borba ni brezciljna, naše ideje niso fantastične, one so naša narodna potreba. Srbski narod nam je s svojo zgodovino dal vzvišen zgled take borbe. Komaj osvobojen stoletnega suženjstva, se ni niti mogel oddahnuti, začel se je pripravljati na novo borbo, izvojeval je eno zmago, osvobodil del zaslužjenega naroda in začel je z novimi pripravami. Niti trenutka ni ta

veliki narod pomišljal na ogromne žrtve, ki jih je zahtevala od njega taka borba. In ta narod je zmagal, zmagal zato, ker je hotel! Ta vzvišeni primer bodi nam smerica našega dela.

Jugoslovansko dobrovoljstvo je danes organizirano v močni organizaciji, ki šteje okoli 100.000 članov, stotisoč borcev za narodno in državno edinstvo. Dolgo je bilo delo, dokler se ni izvedla notranja organizacija, dokler se ni iz raznih pokrajinskih društev stvoril enotni Savez jugoslovanskih dobrovoljcev. Toda danes, ko je to organizacijsko delo končano, ko je Savez močan, začel je s svojim delom tudi na zunanaj.

Seveda še ni čas, da bi bila javnost poučena o velikih akcijah, ki so v načrtu, ki so se deloma že začele izvajati, ali jugoslovanska javnost je lahko mirna in prepričana, da bo jugoslovansko dobrovoljstvo vršilo svojo nalogo tako, kot jo je vršilo nekdanj na bojnih poljih.

Z resno voljo in smotrenim delom se hoče uveljaviti jugoslovansko dobrovoljstvo, ki ve dobro, kje je iskati sovražnika tega, kar je ustvarjalo ono. Dobrovoljstvo ve, da je zmagala in to končna zmaga njegove ideje mogoča le takrat, ko se bo narod zavedal svoje svobode in dokazal, da je iste vredne.

In zato hoče jugoslovansko dobrovoljstvo doseči v prvi vrsti spoznanje najširših narodnih mas, da je svoboda, priborjena s krvjo in tolikimi žrtvami, nedotakljiva svetinja, da je naše narodno in državno edinstvo zgodovinsko utemeljeno dejstvo, ki se ne da na istem ničesar spremeniti. Jugoslovansko dobrovoljstvo je sprejelo v svoj program kot končni cilj svojega dela uedinjeno Jugoslavijo prej, nego se je to ime v ti ali oni obliki pojavilo v raznih paktih, deklaracijah in resolucijah. Majniška, krfška, ženevska deklaracija, ali kakor se že imenujejo ti pisani in podpisani dokumenti stvarjenja naše svobodne države, so samo diplomatsko in politično izraženi program dobrovoljstva, zato dobrovoljstvo ne priznava teh paktov kot obvezne, ono priznava danes kot nekdanj samo en cilj, eno točko svojega programa: nedeljivo in nerazdružljivo enotno državo.

Zato jugoslovansko dobrovoljstvo napoveduje boj do skrajnosti in iztrebljenje vsem onim strujam, ki se hočejo zajesti v steblo našega javnega življenja, ki hočejo rušiti tam, kjer smo gradili mi, zato je program dobrovoljstva radikalen, pa tudi, ako se pokaže potreba, teroristično propaganden. Jugoslovansko dobrovoljstvo se zaveda, da je polje njegovega dela trenutno danes v mejah osvobojene domovine, ker šele takrat, ko bo zmagala ideja, ki jo je sprejelo dobrovoljstvo na bojnih poljih, bo moglo dobrovoljstvo razširiti svoj delokrog tja, kamr ga vodi njegova dolžnost.

Jugoslovansko dobrovoljstvo vrši danes svojo nalogo v polnem obsegu, ni njegovo delovanje bučno in javno, ni njegovo delovanje v besedah, njega delovanje je v delu, skritem, smotrenem in samozatajevalnem.

Toda prišel bo čas, oni čas, ki je zval nekdanj srbske komite, ko je zadonela bojna pesem:

»Ej trubaču...«

Takrat bo jugoslovansko dobrovoljstvo šlo ona pota, ki si jih je izbralo, ki jih je začrtalo s svojo krvjo.

GUSTAV STRNIŠA:

Čebelarjeva.

Čbelice, kralj sem vaš, biserna krona —
polno satovje v panjih žari —
v živih sobanah palače kraljeve,
kjer vaša zvesta mi vojska živi.

Leta visoka so zgubala lica,
kodraste mi pobelila lase;
skoro že prime žezlo desnica,
k smrti ko sklenem tresoče roke. —

Gorela voščenska bo — žezlo blesteče
vašega kralja; na žalostno pot;
ve pa poljubljajte cvetje boleče
na moji gomili, ljubite svoj rod!

Sekajte v cvetju silo ljubavi,
na njem pošumevajte tajno z menoj;
novi vaš kralj pa — solnce v višavi,
naj lije vam v rožne čaše napoj!

R. PETERLIN-PETRUŠKA:

Zunaj tuli veter.

Zunaj tuli veter
kakor še nikdar nikoli.
Pride nevihta, sinko,
padi na zemljo in moli:

Ah, da bi odnesel
vendar z nevihto besnečo
veter daleč strani
vso to mojo nesrečo.

vso to mojo nesrečo,
ki jo odganjam pri vratih,
pa skozi okno vselej
zopet nazaj se priklati.

S K.:

Obup.

Časih se sproži beseda
kakor v planini plaz,
pa tekočina te jedka razjeda:
Kakšna uganka sem jaz,

ptič brez peroti,
ki bi rad v daljo zletel? —
Zdrznež se v hipu, zbojiš, da na poti
v zanki in vetru boš kje obvisel,

pa do življenja te mine veselje
in izmed zadnjih želja
v tebi poraja poslednja se želja:
Pridi noč, padl, temà —

GUSTAV STRNIŠA:

Elviri.

Dekle, če misliš, da je bilo res,
da njega si in mene kdaj ljubila,
se sama varaš, o prelestna vila,
opojna hčerka dražestnih nebes!

Dvem blodnim dušam kerubim si bila,
odprla vrata pesniških čudes,
zanetila ljubezni svete kres,
in spet se v mrzel kipec spremenila.

Opevala sva te. Prijatelj moj
odšel je zgodaj v sanj neznane kraje,
žalujko čuj, kaj pravi trepetaje:

»Pod mano sanja tihi pokoj svoj,
le včasih vzdrami se in šepetaje
prepeva spev o tebi v mrak z menoj.«

RADO MURNIK:

(Ilustriral S. Šartel.)

Ženini naše Koprnele

Zadnji ženin!

Moji ljubi starši so najbolj zadovoljni z mano, kadar me ni doma. V velikih počitnicah so me poslali drugič k stričku Paju med gostoljubne Hrvate, da ne bi zopet naredila kakšne zgage v domačem krogu. Na Hrvaškem sem se imela izborna.

Ko sem se vrnila v belo Ljubljano, mi je povedala naša kuharica Lenka, da je medtem naša zaljubljena reva Koprnela imela kar tri ženine obenem, namreč Angleža, Rusa in pravega Amerikanca iz Amerike. Vendar pa se je vsa ta trojna ljubezen v kratkem skisala pravtako žalostno, kakor vse prejšnje.

Koprnela pa je zaradi naporne zaljubljenosti tako shujšala, da so jo dali za nekaj tednov na Gorenjsko. Tam je uživala štruklje pa bohinjski sir in se kmalu zopet popravila. Njena pljuzna je bila vsak dan bolj cvetoča in bujna, ženina pa vendar ni mogla iztakniti za zlomka nobenega več!

Mama je vzdihnila, rekoč: »Oh! Striček Pajo je menda pozabil, kar je obljubil, da bo Koprneli že on sam preskrbel dobrega ženina!«

Tako smo mislili tudi vsi drugi, pa smo se motili.

Minul je dan za dnem. Nekaj časa smo pasli ljubljanski dolgčas. Nekega lepega popoldne pa se je papa slovesno odkašljaj in rekel jedrnato: »Tako krasen dan je danes! Kaj bi prodajali dolgčas doma! Alo, na noge! Naredimo peš-izlet k Fajmoštru ali pa k Figabirtu!«

Mama ga je pa hitro: »Na drugo ne misliš, kakor na gostilnice! Če naj že kam gremo, pojdemo na Rožnik!«

Jaz sem kar poskočila od veselja in zaploskala! Prosila sem papana tako dolgo, da je pokimal.

Odpotovali smo kmalu proti daljnim goram, kjer kipi Rožnik v strme višave.

Naša Koprnela je bila ta dan posebno lepa. Oblečena je bila čisto belo, kakor bi šla k birmi. Njena čista kiklja je ponosno vihrala v lahki sapi, kakor znamenje nedolžnosti.

Veseli in zadovoljni smo hiteli vedno dalje na visoke planine in peli: Na planinah je fletno biti, kjer je dosti kave piti! Jaz pa sem navdušeno deklamirala: Kdor visoko hoče priti, mora trde glave biti!

Ko smo prišli na vrh, sem bila zelo lačna. K sreči je bila tam gostilnica. Gostov je bilo več kakor listja in trave. Komaj smo dobili prostor. Med pogumnimi hribolazci so mrgolele tri natakarike in nam prinesle jesti in piti. Meni so dali kofedre, ki se mi je pa po nesreči polila po prt. Vse je gledalo name! Sram me je bilo. Najrajša bi bila zlezla pod mizo. Mama je bila grozno huda! Striček Nande je pa rekel: »Nisem mislil, da si tako politična!« Potem pa mi je naročil drugo kavo, ker je zmeraj kavalir. Tudi papa je bil dobre volje in je rekel: »Kako bodo ta prt oprali, to je zdaj najbolj pereče politično vprašanje.«

Vsi šo se mi smejali. Ta trenotek pa je prišel hrvaški striček Pajo! In kdo je bil z njim, kaj mislite?

Gospod Migec!

Presneto! — Kaj?

Striček pa je rekel, da mu je naša kuharica povedala, kam smo šli in potem je prišel z gospodom Migcem za nami. Oba smo pozdravili z velikim veseljem.

Gospod Migec je še vedno tako majhen Migec, kakor je bil prej. Izredil se je pa tako, da je skoraj čisto okrogel kakor šolski globus. Na glavi nosi visok celinder, da bi bil videti večji. Na nosu ima ščipalnik na črni špagi, da bi imel bolj nobel obraz. Na trebuhu se mu sveti debela zlata veriga. Na rokah ima polno prstanov s svetlimi kamni, da se vse bliska, kadar miga gospod Migec.

Gospod Migec je postal vojni milijonar! Pridobil si je več milijonov dinarjev z moko in drugo goljufijo. Vprašal je, če se sme udeležiti naše prijetne družine na stolu pri naši mizi. Vsi so plesali okoli nje, kakor okoli zlatega telička (je rekel pozneje striček Nande). Govoril je o samih vagonih in o velikanskem dobičku. O ti presneti Migec!

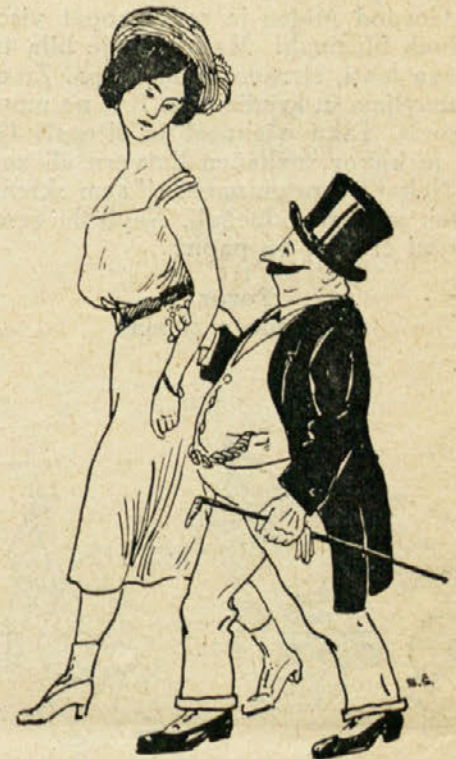
Sedel je seveda pri naši Koprneli, ki je že komaj čakala! Bila je vsa rdeča, kakor bi bila zmerjana v šoli. Bila je res strašno lepa! Gospod Migec jo je kar poziral z očmi.

Mama me je hitro potegnila k sebi in mi zažugala: »Le glej, da ne boš kaj izčvekala, kar bi škodovalo Koprneli! Molči, to ti povem, če ne, boš že videla, kaj bo! Spodila me je, naj se grem igrat z drugimi otroki. Šla sem gledat, če je kaj lep razgled z Rožnika. Rada bi bila videla Ljub-

ljano, kjer je stala prej rimska Lomona. Videla pa nisem nič, ker je bilo preveč drevja. Pri hlevu je ponosno korakal domači petelin na čelu svojih kokoši in kurjega naraščaja. Kure pa sedaj niso več tako ošabne, ker so jajca že bolj poceni.

Ko sem se vrnila, je bila naša Koprnela zopet zaročena z gospodom Migcem. Res je: Prvi bodo zadnji in zadnji bodo prvi!

Ko je zapel gospod petelin svoj večerni kikiriki in odpeljal svojo družino v kurji hotel, smo šli tudi mi domov. Koprnela je hodila seveda z gospodom Migcem,

ki se je kar tajal od same sreče! Zopet je Koprneli obleka ponosno vihrala v zraku, ker se ji je spet kiklja bela od južnih sap napela.

Še tisti večer so določili, kdaj bo poroka.

Pred poroko sta se šla Koprnela in gospod Migec potografirat za večen spomin! Bogati gospod Migec je sedel moško

Letnaš
fotografski zavod
Ljubljana

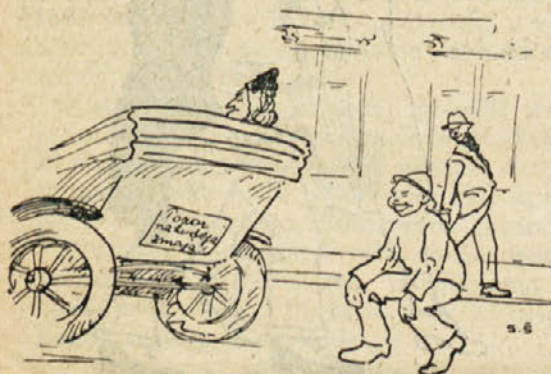
na zofi na dveh velikih blazinah, tako da je bil videti ravno tako velik kakor Koprnela. V rokah je tiščal visok celinder, čisto nov, še nič povaljan. Oblečen je bil čisto črno, samo srajco je imel belo. Tak je bistro in zadovoljno gledal izza ščipalnika. Nevesta Koprnela je držala velikanski šop najdražjih rož v rokavicah. Bila je vsa v beli svili in na vrhu frizure je imela bel venček pa dolg bel pajčolan. Na sebi je imela polno zlatnine in dragih kamnov, da se je vsa lesketala! Vse to ji je kupil gospod Migec.

V cerkev smo se peljali v avtomobilih! Nobel, kaj?

Gospod Migec je sedel zopet visoko na dveh blazinah! Med svati je bila tudi njegova mati, strašno huda gospa. Zmeraj je zabavljala in kredizirala. Kar ne morem je trpeti. Taka ošabnost in sitnost! Gledala je kakor razkačen lintvern ali zmaj!

Nekaj ji moram narediti! sem sklenila, preden smo se odpeljali. Napisala sem z velikimi črkami na papir:

**Pozor
na hudega zmaja!**

Ta list sem skrivaj pribila z žebličkom zadaj na avtomobil, v katerem se je peljala prevzetna gospa Migčeva k poroki svojega sina. Koder smo se vozili, so se ji smejali vsi ljudje. Mene je to jako veselilo. Pred cerkvijo pa sem list zopet skrivaj odtrgala, ker sem pomislila, da čaka doma na mizi polno tort, piščancev, sladoleda in šempanza za svatbo.

Strička Nandeta ni bilo na svatbi. Rekel je: Rajši imam čisto vest kakor polne žepe. Koliko ljudi mora stradati, da se gospodu Migcu dobro godi! Svatba bo mnogo stala, zato bo moka zopet dražja. Brezvestnim verižnikom in milijonavzarjem naj bi obrali ves prisleparjeni denar in ga takoj pravično razdelili med reveže! Mama pa je rekla, da je vendar dobro, iueti verižnika v zlahti.

Jedli in pili smo več ur zaporedoma. najboljše in najdražje jedi in pijače. Povabljenih je bilo vse polno gostov, ki so venomer vpili: Živio! Živio gospod Migec pa mlada gospa Koprnela! Vsi so bili globoko ginjeni, ker so zastonj tako dobro jedli in pili. Povabljeni so bili tudi pevci, ki so kričali in tulili na vse pretege. Papa mi je povedal, da je to sloveče pevsko društvo »Tulečih dervišev«. Lepo umita in nabigecana Koprnela je jedla le malo, ker se je že prej v kuhinji dobro nažokala po svoji stari navadi. Kaj bi bili neki zdaj rekli gospod Gimpl pa Mažar pa Mumpitz pa Bestiuzza pa Mesje, če bi videli gospo Koprnelo ob strani njegove malenkosti gospoda milijonavzarja Migca?! Vsa objokana je bila od samega veselja, da je tako debelo zlato tele dobila za moža.

Pojedina je bila res veličastna! Stala je ne vem koliko tisoč dinarjev. Nikdar je ne pozabim. Oh, škoda, da nimam več se-

ster! Požrtvovalni gostje so pojedli in popili čisto vse. Ostale so same kosti pa malo zosa.

Naposled so »Tuleči derviši« še enkrat zatulili za slovo. Potem pa sta se gospod Migec in gospa Koprnela — kaj ne, kako čudno se to sliši? — odpeljala na glavni kolodvor na zakonsko pčtovanje.

Spremili smo ju do postaje. Malo prej sem iztaknila v shrambi lonček z limom. Hitro sem polimala vrhnjo blazino, na kateri je navadno sedel gospod Migec, da bi bil večji. Mirno sem čakala, kaj bo.

Gospod Migec je, nič hudega sluteč, sedel zraven svoje gospe Koprnele v avto. Lima ni videl, ker je bil ravno tako rjav, kakor blazina.

Ko pa smo se pripeljali na glavni kolodvor, in nas je vse gledalo, je zlezel gospod Migec iz voza. Takrat se je smejalo vse slavno občinstvo, ki ga je bilo vse polno na kolodvoru in pred njim. Gospod Migec je imel pod škrici suknje tisto veliko blazino, ki se je prijela njegovih hlač! Zastonj se je prizadeval na vse kriplje, da bi se je iznebil. Blazina se ga je zvesto držala in se kar ni hotela ločiti od njegovih lepih novih hlač.

Ljudje so se čimdalje bolje zabavali, ko je gospod Migec tako smešno migal in skakal, da bi se rešil pritikline. Slišali smo različne opazke:

Oho, kakšna nova moda je pa to? Ta možicelj ga pa res pihne! Ali je lep! Kako je nobel ta možic! Kaj takega pa še ne! Lejte, lejte, kar blazino si je dal prišiti, da bi mehkeje sedel! Take čudne maskare pa še nisem videl! Bog daj norcem pamet! Hehe, gospod možiček, kaj pa mislite? Saj danes ni pustni torek! Poreden dijak je

navdušeno deklamiral: Iz malega rase veliko! Star postrešek pa je rekel: Toliko smeha pa že dolgo ni bilo na kolodvoru!

Tako sem vsaj enkrat razveselila slavno občinstvo v teh žalostnih časih stanovanjske bede in draginje.

Zoprna mati gospoda Migca pa se je strašno jezila! Gledala je pisano kakor huda sova in je kar pihala od jeze in revskala: Ta škandal! Če bi vedela, kdo nam je naredil to sramoto, bi mu zavila vrat, da bi gledal narobe nazaj kakor pav!

Tudi mama je grdo gledala! Jaz pa sem prav ponižno stala ob strani in delala prav nedolžen obraz kakor takrat, ko sem bila še tako mlada in neumna, da sem verjela, da imajo eroplani v zraku mlade kakor kavke. Pa ni nič pomagalo!

Gospodu Migcu se je strašno mudilo, da bi se preoblekel. Potem sta se srečno odpeljala v daljne kraje.

Doma pa je bila huda nevihta. Grmelo je precej dolgo. Treščilo je približno petkrat na Dolenjskem. Vdano sem prenašala bridke udarce sovražne usode. Potem je bilo zopet lepo vreme.

Tako se je naša Koprnela po dolgi in mučni ljubezni naposled vendar srečno omožila. Striček Nande pravi, da ima Koprnela več sreče, kakor pa gospod Migec pameti. To podpišem tudi jaz. Z Bogom!

Vida,

učenka in pisateljica
v dolini verižnikov.

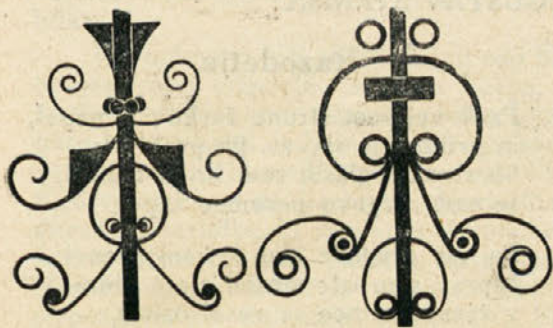
DRAGOTIN INKIOSTRI, narodni slikar:

Kapital in delo

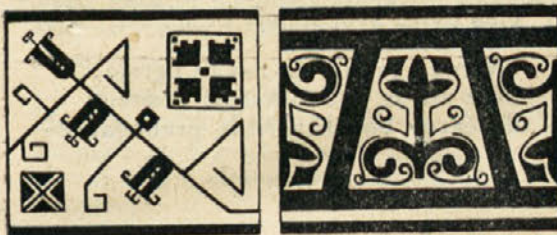
v zvezi z novim jugoslovenskim slogom
v arhitekturi in okraskih za dekorativno
umetnost.

IV.

Prebudimo se iz tega strupenega in moralnega sna! Vladati nam mora silna in energična volja. Daleč od nas bodi vsaka slabost, ki verujemo v našo neizčrpno narodno pesem, v duhovitost našega naroda, v njegovo zgodovino in njegovo bodočnost. Velika zadača stilistične emancipacije in procvitanje sočasnih slogov XX. stoletja zavzemata v kulturnem svetu vsak dan večji razmah, razen pri nas — seveda! Ta zadača se nahaja v tesnem stiku s šolskim delovanjem ter s kapitalistično in vsesplošno delavnostjo izven šole. Pri nas ni, kakor sem rekel, državne pomoči, a tudi naše občinstvo se za stvar ne zanima. Nihče pri nas ne pojmuje ogromne industrijske koristi, ki bi se mogla razviti, ako bi se v večjem ali manjšem razmerju pojavila v naši sredi težnja, da se združi v to svrhu delniški kapital. Ta kapital bi s pomočjo mehaničnih sredstev omogočil, da bi se gotovi predmeti v veliki množini izdelovali, kar bi gospodarsko pomenjalo, da bi jih konsument ceneje prejemal, in kateri bi s svojo stvarnostjo, s svojo lepoto in s svojo narodno značilnostjo obrnili nase pozornost vse naše današnje velike in bogate očetnjave, pa tudi sveta preko naših mej. Preizkušena plodonsna ustanova bi mogla tedaj zainteresirati tudi vladne kroge. Tako bi bilo omogočeno, priti do zasebnih ali državnih dobrih šol ali delavnic, ki bi imele svojo šolo. Zelo napačno je smatrati obrtni pouk za zasebno stvar. Nasprotno, pouk mora biti obvezen, kakor po vseh osnovnih šolah. Take šole morajo biti prideljene vsem občinim delavnicam, morajo se množiti in biti vsekakor strogo in resno urejevane; dalje se morajo izdajati izpričevala za priznanje tehnične izvežbanosti delavskega osebja, ki mora danes skupno z vsemi obrtnimi strokami težiti po probujenju vseh na-

Motivi starosrbskih in macedonskih vezenin na »zobunih« (telovnikih).

Motiva starosrbskih vezenin.

rodnih zmožnosti in sil, ki so namenjene v obče dobro in koristno.

Mladost, zlasti ona, ki se hoče posvetiti obrti, se mora vzgajati; treba jo je navajati, da ne rečemo prisiliti, da obiskuje do svoje zrelosti obrtno šolo, da postane obrt kar najbolj pereča narodna potreba pod zaščito in vodstvom zdravih, očetovsko strogih, nedotakljivih zakonov in pravil, postavljenih od onih, ki morejo biti osebno odgovorni. Risanje bodi njen vsakdanji kruh, učenje tega naj se, dobro in vzvišeno urejeno, širi po vsej naši državi. Risanje je učitelj vseh obstoječih stvari, in sicer najboljši učitelj. Vrednost in zmožnost delavca temelji na njem, in to tem bolj, ker je naša država bogata gradiva, mi pa smo danes primorani, prodajati neobdelano gradivo, in sicer razmeroma veliko več nego obdelanega; z njim se okoriščajo drugi, celo naši neprijatelji. Ko bi imeli svoje šole-delavnice, bi gradivo sami obdelovali in z dobičkom prodajali. Tako bi mi vsi črpali iz naših sirovin, ne le veliki kapitalisti. Razume se, da bi imeli od tega koristi ti i oni, vsak po svojih potrebah in zaslugah.

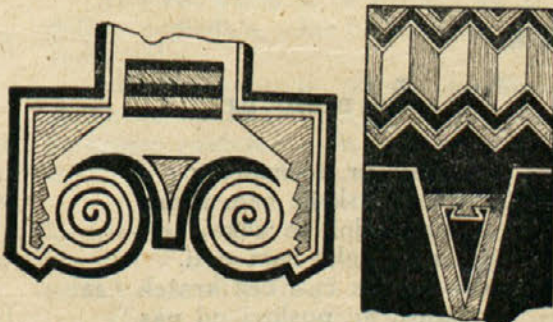
To pišem in sodim po svoji dolgoletni izkušnji svobodno in brez obzirov v nadi, da ne trošim zaman svojih besed. Odkritega srca in v iskreni težnji po obči blaginji ponavljam in bom ponavljal do skrajnosti, da se pri nas morajo v najkrajšem času pojaviti in stopiti na čelo vsem drugim šolam resne, narodne obrtne delavnice-šole, ki se v kratkem pretvorijo v umetniško praktične narodne dobičkanosne proizvodjalne domače zadruge. Ko pravim »narodne«, si mislim te šole kot obrtne šole, v katerih se bodo poučevale vse potrebne obrti, tako da bo dijak, ki dovrši to šolo, zmožen delati v kateremkoli slogu. Toda naša delavnica bo izdelovala predmete v izključno jugoslovenskem slogu. Sicer bi naša delavnica zgrešila svoj cilj, kakor bomo videli tekom tega pisanja. V prilogi moji ideji govorita dve veliki narodni pridobitvi današnje dobe, in sicer osemurni delavnik ter angleška sobota. Ti pridobitvi sta posvečeni gojenju duševnega in telesnega zdravja in morata dvigniti delavca na bolj vedro, svobodno in zdravo moralno stopnjo. A ono, kar je bilo doslej last in korist nekaterih brbljavcev, postane občna last in obče racionalno

blagostanje po poštenu zaslugi. — Procvit naših proizvodjalnih domačih zadrug mora biti odslej kažipot vsej obrtni, trgovski in izvozniški inteligenci. In ponavljam še enkrat, brez državne podpore. Naše domače delavnice-šole se morajo obvarovati birokratske, zamudne, boječe in zapletene uprave. Osrečile bodo velik del našega naroda, samo ako se bodo svobodno razvijale pod vodstvom spretno, podjetno, pametno in vešče uprave. Tako se bo razvil tudi naš narodni dekorativni slog, ki bo po eni strani v prid umetnosti, po drugi pa najvažnejši činitelj gotovega in čistega dobička, ki ga bodo imele naše delavnice-šole od prodaje svojih proizvodov doma, še več pa v inozemstvu. Ponavljam, največ v inozemstvu, ker bodo inozemci ravno radi novega sloga iskali in radi kupovali predmete za razkošje in za vsakdanje potrebe, ker bodo sloveli po svoji izvornosti, novi lepoti in umetniški vrednosti.

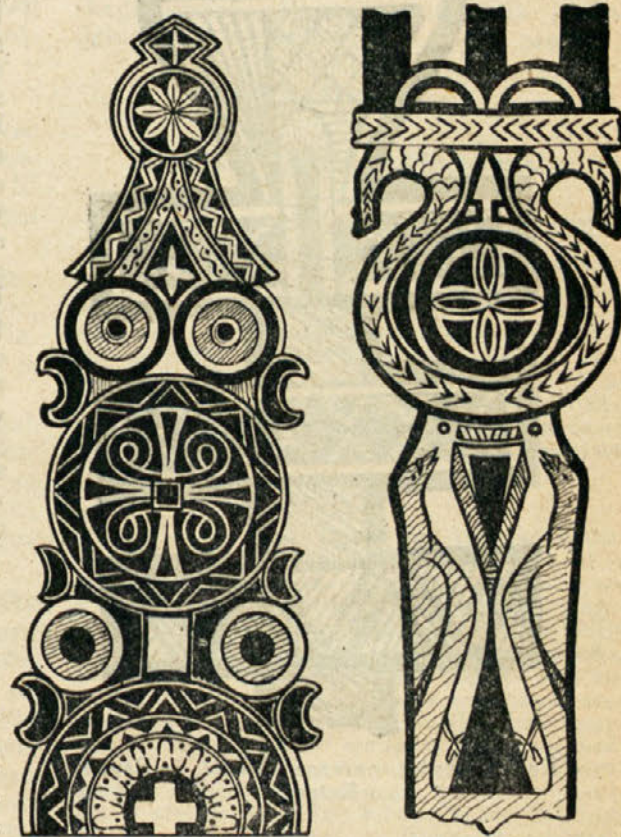
Recimo, da si osnujemo delavnice-šole, da dvignemo svojo obrt na ono višino, ki s svojim proizvodjanjem presega domače potrebe, to je, da smo prisiljeni, ali znižati produkcijo, ali misliti na dobičkanosno izvažanje svojih obrtnih proizvodov izven državnih mej! Vzemimo dalje, da se naša obrt razvije do take mere samo pod pogoji, pod katerimi dela danes, to se pravi, da se razvije v smislu kopiranja tujih vzorcev, oziroma tujih potvorb, o katerih pameten človek ne more trditi, da so vzorci enega sloga! Ali bi mogli tedaj tudi le misliti na prodajo izven države, ali bi mogli tekmovati pri trgovanju s temi tujimi kopijami z že od prej razvito industrijo in obrtjo onih narodov, od katerih kopiramo in ki bi mogli in morali ravno od nas kupovati? Ne, zakaj dočim moramo mi obrt šele dvigniti, ustvariti ji zdrave temelje za razvoj, dočim stojimo tedaj v početku ustvarjanja, so drugi narodi že davno preboleli porodne bolečine, oni ne

(levo zgoraj) motiv srbske vezenine; (desno zgoraj) motiv bosanske vezenine; (spodaj) motiv macedonske zlate vezenine.

(levo) Dolnji del preslice iz Ravnih kotara (Dalmacija), (desno) lesorez iz Stare Srbije.

(levo) Zgornji del preslice iz Ravnih Kotara, (desno) del črnogorske preslice.

poznajo več teh prvotnih, a zato največjih težkoč, temveč vsa njihova dejavnost obrača in troši svojo duševno in telesno energijo v to, da svojo obrt in svoje proizvode izpopolni, olepša, poceni in da se ohrani brez žrtev naše mlade konkurence. — Skratka, ako hočemo ustanoviti zdravo obrt, plodonosno in sposobno, koristiti vsem slojem, ki od nje in zanjo žive, je to možno le tedaj, ako bodo njeni proizvodi mogli tekmovati na velikem svetovnem trgu. Tedaj moramo zavreči tuje, nesmiselne vzore, brezglavo kopiranje tujih del in ustvariti nekaj novega, lastnega, izvirnega in sposobnega v praktičnem in estetičnem oziru. — Samo take plodove narodne, izvirne obrti moremo poslati v svet, samo taki izvirni naši proizvodi bodo mogli tekmovati s proizvodi drugih narodov, ker svet ne bo plačeval le njihove praktičnosti, temveč tudi njihovo izvornost in lepoto. — Mislim, da se ne motim, ako trdim, da je to najkrajša, morda najprimernejša in edina pot do saniranja naše obrti, do rešitve naših delavskih sporov, delavske bede in drugih težav.

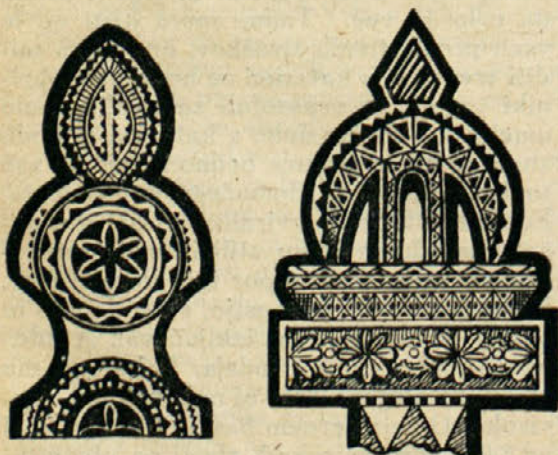
Kot cilj in pravilo si mora postaviti naša obrt tendenco: poceni, dobro in okusno izdelovati predmete za svoj narod, a tujina mora kriti vse, kar se izgubi doma, da cejo še več. Tujina mora kriti ne le vseh produktivnih stroškov, ona mora nuditi sredstev, s katerimi se bodo naši obrtniki vzgojili in usposobili za kvalificirano umetniško-obrtno delo, s katerimi si bodo zboljšali svoje sedanje bedno stanje, in vse to brez škode za domačega konsumenta. Edino izvoz naših izvirnih, dobrih in v našem narodnem duhu stiliziranih proizvodov ne zadene na odpor tuje konkurence, ki jo bo s svojo izvornostjo, svojo lepoto in svojim duhom a priori izključeval. A kdor nima konkurence, prodaja, kakor se mu zljubi; za njegovo delo ni nobena cena previsoka. O neizmernem hasku, ki bi ga imel od tega ves naš narod, zlasti pa obrtniški in delavski del, ni treba izgubljeni besed. Amerika in Anglija, naša zaveznika, sta

Konec preslice, nazvane »kistić«, iz Ravnih Kotara.

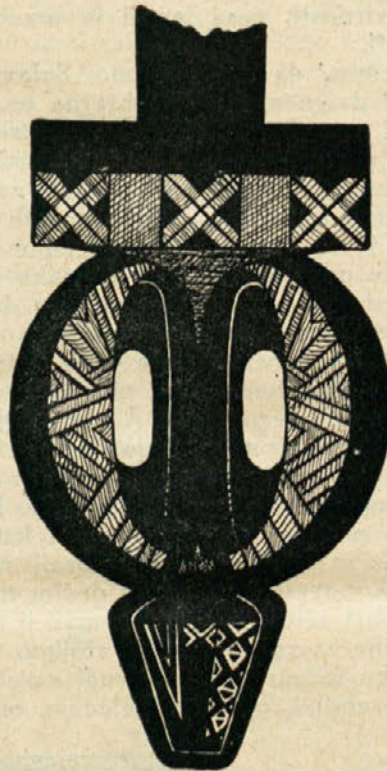
nam poleg njiju velikih interesov in ljubezni do nas olajšala tudi naše žepe. A eden najboljših potov, da se vrne del tega denarja, morda tudi več, v naše roke, je, da jim prodajamo razen mesa, masti, pšenice, rudnin, lesa itd., tudi proizvode naših delavnic. Edino ta proizvod bi plačevali oni po njegovi pravi vrednosti, dočim jim daje narod vse drugo bolj kot nagrado dvomljive ljubezni za njihov drobiž, ako pomislimo na valutne razmere.

V prilog nam je tudi to, da se že dolgo časa zanemarjajo dela v lesu, železu, kovinah, svili, platnu itd. Vsa pozornost je bila obrnjena arhitekturi, kiparstvu in slikarstvu. Ta dela slave danes velike umetniško-ekonomske zmage v vsem umetniškem svetu. Omenim naj, kako svet danes povprašuje po njih, jih ceni in dobro plačuje. — To so nam dokazovale vse razstave dekorativne umetnosti pred svetovno vojno. Drugi narodi so to uvideli, preden smo se mi osvobodili in ujedinili. Umevno, zakaj mi smo tedaj dremali in obupavali v stoletnem suženjstvu, vezani v tesne sponne naše tedanje politične ječe. Sedaj pa, ko smo svobodni, sedaj ko ne ječimo več v verigah tujca in krutega gospodarja, nam je odprt ves svet. Naše trpljenje je vzbudilo, ako že ne simpatij, pa vsaj zanimanje za nas. O nas govore danes v največjih kulturnih in gospodarskih središčih sveta. Danes tudi mi »nekaj« velja-

Gornja dela preslice, zване »daščica«, iz Ravnih Kotara (Dalmacija).

mo. Vzbudili smo v svetu pozornost. Sedaj je čas, da krenemo za veliko kulturo in za plodonosnim delom, da se dvignemo duševno in gospodarsko na ono višino, ki jo zaslužimo po svoji vrednosti, spretnosti, bogastvu in po zgodovinsko fatalni svoji usodi, ki se ne da prezreti in ki je bila za naša doba krvavih žrtev in mučeništva. Naj tedaj vodi volja in marljivost vsakogar, da se bo udeleževal v svoji stroki! Mi moramo začeti! Delavci, umetniki, kapitalisti! Ustanavljajmo delavnice in pokažimo svetu, ki nas pričakuje, svoja dela, svoje ustvarjenje in svojo podjetnost. Narod smo, ki je ustvarjen za delo. Čaka nas novo življenje. Življenje obrtne dejavnosti, ki ga dosežemo samo tedaj, ako bomo imeli srčnosti in energije, kajti najkoristnejše ustanove so danes brez dvoma umetniško-obrtne. Daj Bog!

Dolnji del preslice, zване »kistić«, iz Ravnih Kotara.

MIROSLAV KUNČIČ:

Spomin.

Kot meteor v nočne temine,
svetal zaiskri v nas spomin
sladkosti poln, poln veličine,
bridkosti poln, poln bolečin.

In tone v brezdanju in gine,
ugaša, gubi se, temni —
nikdar pa odsev ves ne mine,
nikoli ves ne izgori!

S. K.:

Še malo ur . . .

Še malo ur, še malo ur —
pa megla skrrije nam azur,
še nekaj dni, še nekaj dni —
jesén nastelje nam poti,
čez kratek čas, čez kratek čas
mladost se poslovi od nas,
in dan na dan, in dan na dan
letela smrt bo prek poljan . . .

GUSTAV STRNIŠA:

Razodetje.

Prek vej sem strune žarkov si napel,
in prihitel je slavec, jih prebiral;
ob sladkih glasih sem ihtel, umiral,
še sam njegovo pesemco zapel.

Pa vse drugače glas je moj zvenel,
čeprav sem iste strune zlate vbiral,
v žareče solnce se vesel oziral,
domneval, da bom slavec žvrgolel.

Zapel je spet, Mar meni zdaj se smeje,
ko skače prožno po teh strunah zlatih,
glas dviga svoj silneje in silneje:

»Narave čar in sla naj te ogreje,
brez nje se pač nikoli ne dóspeje
do čaroy božjih skritih, prebožatih!«

J. SUCHY:

Črtice iz francoske revolucije.

VII.

Robespierre.¹

Mož, ki je po padcu Dantona smatral občinski svet kot svojo lutko, »odsek javnega dobra« kot svojega suznja in konvent kot stroj, izpod katerega so izhajali njegovi »dekreti«, in ki je ves Pariz in vso Francijo vladal z neomejeno močjo, je bil François Maximilien Joseph Isidore Robespierre.

Rodil se je leta 1759, v Arrasu kot najstarejši sin lahkomišljenega odvetnika, ki je radi dolgov moral pobegniti v Ameriko. Arraški škof Conzié je poslal mladega Robespierrea v Pariz v »Collège de Louis-le-Grand«, kjer so bili njegovi sošolci Desmoulins, Fréron in David. Po končanih študijah se je posvetil stanu svojega očeta. Ker pa ni prospeval, se je začel baviti z literaričnimi deli. Najprvo je bil vnet zagovornik cerkve in prestola. Šele po smrti kralja Ludovika XVI. se je prelevil v republikanec, postal član konventa in dve leti pozneje glava strahovlade, Jupiter tonans teroristov.

Robespierre je stanoval v Rue Saint Honore (števil. 396) v hiši mizarja Duplaya, kjer so ga nad vse radi imeli, da celo oboževali. Najstarejša Duplayeva hči, Eleonora, je bila edina ženska, ki jo je Robespierre ljubil. Dosihdob je bil največji nasprotnik ženstva. Značilni so njegovi diti-rambi v tem pogledu. »Te ženske!« je rekel. »Njih vpliv je najsilnejši na svetu. Njih mreže so najbolj nevarne, ker ni mogoče razpoznati niti in zank . . . Pravi republikanec se ne sme ženiti: zakon je monarhistična institucija. Le tako dolgo smo častihlepni in dostopni velikim nakanam, dokler nismo vezani na ženske. Čim se oženimo, postane ženska volja tudi naša; potem so nam zlomljeni prsti, ovirani koraki in uničena častihlepnost!«

Kar ga je vezalo na Eleonoro, to je bilo spoznanje, da je na njo bolj vplival njegov duh, kakor pa osebnost. Njena ljubezen napram njemu se je izražala v občudovanju čednosti njegovega srca in v naivnem oboževanju prednosti njegovega duha. V njem so videle njene oči zgolj nesmrtnega duha-

¹ George Duval: »Souvenirs de la Terreur«, Paris.

varuha Francije, dobrega angela republike.

V Duplayevi hiši so se shajali ožji Robespierrejevi prijatelji: Baudoin Lebas, ki je oboževal Eleonorino mlajšo sestro Elizabeto, potem Leon de Saint Just, čigar sanje so bile ustanovitev »platonične« republike, Robespierrejeva mlajša sestra, Marie Marguerite Charlotte, ki je stanovala pri svojem mlajšem bratu Avgustinu, katerega je Maksimilijan lakonično nazival »bête« (tepca), potem italijanski begunec iz Florence in potomec Mihael Angela, marki Filip Buonarrotti, nadalje Fouché iz Nantesa, slikar David; tiskar Robespierrejevega lista in njegovih govorov, Nicolas in star dovtipen ključavničar z imenom Didier.

V tem krogu se je tedaj gibal mož, pred čigar imenom je trepetal Pariz. Za Maksimilijana so v Franciji eksistirali samo trije slavni možje: Racine, Rousseau in — Robespierre.

Strahovlada je priklopela do vrhunca . . . Gromovnik Montagnardov, blisk Jakobinov in trinog konventa je bil Robespierre in njegov najmarljivejši pomagač je bil neutrudljivi »executeur des jugements criminels«, rabelj Henri Sanson, sin tistega Charles Henri Sansona, ki je gvilotiniral Ludovika XVI. in ki je šest mesecev na to umrl. Njegov sin ni bil tako rahločuten, kakor je bil oče, ki je v svoji oporoki odredil, da se mora vsako leto na dan 21. januarja na njegove stroške brati maša v spravo Ludovikovih manov in za dušni mir njegovega rabeljna. Ta njegov sin je z isto ravnodušnostjo gvilotiniral kraljico (16. okt. 1793), princezino Elizabeto, najmlajšo kraljevo sestro (9. maja 1793), vojvodo Filipa Egalité Orleanskega, najstarejšega kraljevega brata (6. novembra 1793), Madame Roland, Charlotta Corday, Vergniauda in onih 20

girondistov, 73letnega zagovornika nesrečnega kralja, Malesherbesa (22. aprila 1794) in v teku dveh let več kot 5000 »sovražnikov republike«. Sanson je umrl stoprv v avgustu 1840).

Robespierre si je sčasoma prisvojil vso oblast ter je teroriziral celo konvent, katerega je nazivljaval »Machine à décrets«. Ni čuda, da so postali člani konventa nestrpni in — nezadovoljni.

8. thermidora je bila zopet seja konventa. Robespierre je imel, kakor običajno, zopet dolg, umetno izklesan govor, v katerem je na vse pretege hvalil svoje vrline in zasluge.

Član konventa Lecointre je predlagal, da se naj Robespierrejev govor ponatisne. Vnela se je debata in z veliko večino so zavrgli Lecointrejev predlog. S tem je bila usoda Robespierrejeva zapečaten, njegov ponos ponižan.

Druzege dne je stopil na govorniško tribuno Robespierrejev zagovornik in prijatelj Saint Just. Toda niso mu dali besede. Klici »A bas Robespierre!« so odmevali po dvorani. Naenkrat je nekdo predlagal (bil je Lonchet), da se naj takoj izda ukaz aretacije Robespierreja. Ves konvent je hlastno posegel po besedi in rjovel: »Glasujmo!« In enoglasno je konvent pritrdil Lonchetovemu predlogu: »A bas Robespierre! Vive la République!«

»Vive la République?« je zahreščal diktator. »Izgubljeno je, ker triumfirajo banditi svobode.«

In vstal je Lebas in za njim Saint Just in Couthon in vsi so izjavili, da z Robespierrejem delijo usodo . . .

Lebas se je v ječi umoril.

Že druzege dne so bili gvilotinirani: Robespierre, Saint Just, Couthon, mlajši Robespierre, komandant oborožene sile Henriot, pariški župan Lescot-Fleuriot, na-

cionalni agent Payan, predsednik revolucijskega sodišča Dumas, predsednik kluba Jakobinov Vivier in še 13 drugih oseb.

Politična kronika.

Ljubljana, dne 4. junija 1921.

Ameriška politika napram Evropi navzlic uradnim izjavam Hardinga in Hughesa ni nič kaj iskrena, kakor se razvidi iz postopanja Zedinjenih držav v vprašanju Gornje Šlezije. Vsekakor moramo trditi, da Amerika ni tako sigurna v svojem postopanju, kakor se dela. — Odposlanci, ki sestavijo dogovor med Rusijo in angorsko vlado, so se te dni sestali v Trapezuntu. — V Egiptu se nadaljujejo izgredi zoper Evropece. Najhujši srd vlada proti Grkom.

Ta teden se je napotil na Angleško češko-slovaški minister zunanjih poslov dr. Beneš, ki je ob tej priliki izjavil, da je za mir in obnovo vse Evrope neobhodno potreben sporazum med Anglijo in Francijo, ki stoji zadnje dni na zelo šibkih nogah. — V Angliji traja dalje rudarska stavka. Lastniki rudnikov so pripravljene pogajati se z rudarji, toda nočejo ničesar slišati o socializaciji premogovnikov. — Na Irskem se razvija stara komedija. — Dne 7. junija se sestane v Boulogneu medzavezniška konferenca, ki se bo bavila z gornješleskim in koroškim vprašanjem. Od naše diplomacije je odvisno, ali se nam krivica, ki smo jo utrpeli na Koroškem, popravi. — Italijanski ministrski predsednik Giolitti se je s svojega potovanja vrnil v Rim. — Dne 15. junija se bo vršila konferenca nasledstvenih držav v Portorose. — Nemčija je začela s plačevanjem svojih obrokov. Kakor se vidi, ne bo dosti zamudnejša od Francije l. 1871. — V Avstriji je odstopila dosedanja vlada. Sklepajo, da sestavi novo dosedani kancelar dr. Mayr. — V Gornji Šleziji bijejo Poljaki Nemce in entento. — Rusija je napravila v svoji konsolidaciji važen korak naprej, ki bo odločujoč tudi v svetovni politiki. Ljening je izdal namreč odredbo, naj se vrnejo lastnikom vse tovarne in podjetja, v katerih je zaposleno manj kot 300 delavcev.

Vprašanje rešitve naše Koroške dozoreva. Na Tirolskem in Salcburškem je glasovalo vse za priključitev k Nemčiji. Dne 3. julija se izvede

I. Š. OREL:

Pasti in zanke.

Kriminalni roman iz polpretekle dobe.

(Dalje.)

»To je vaša stvar,« se je hladno nasmehnil Mardal. »Če podpišete, je za nas ni bilo iz hiše! Izvolite torej napisati, kar vam bom narekoval!«

Iz vlekel je iz žepa drobno knjižico, jo odprl na še nepisani strani, porinil s svinčnikom vred pred Apeliusa ter diktiral:

»Jaz, podpisani, natančno poučen o posledicah krivih napovedb, s tem potrjujem družbi, v katere imenu je pri meni g. Leon Mardal, da je bila gospodična, katero poznam pod imenom »Stela«, že pred umorom Julija Morana pod mojo streho in da je ves ta čas ni zapustila!«

»Tako! Prosim zdaj še datum in podpis, in stvar je urejena!«

Vstal je, spravil, se nalahko priklonil in hitel pred Apeliusom po stopnicah.

Ko je bil potem dva večera pozneje na dogovorjeni zbrizg Apelius hitel zopet odpirat, se je Stela glasno prismejala v svojo sobo.

»Ali so bile to komedije!« je vzkliknila in se vrgla na divan.

»Tako?« je zategnil Apelius. »Mislil sem nasprotno, da so bile to zelo resne stvari . . .«

»Ah, pojdi no! Komedije ti pravim!« se je še bolj veselo zasmejala.

»Oho! Kaj me je ta človek morda celo nalagal? To se pravi: zlorabil mojo dobro vero?« je ostrmel Apelius. »Torej nisi bila v smrtni nevarnosti?«

»To že. Vsaj navidezno«, je pritrdila Stela. »In če bi bila katera druga na mojem mestu, bi ji bila najbrže res huda predla . . . Toda jaz! Največ v treh urah sem imela vse okrog prsta . . . Res, desetkrat bolj od mene so se trudili, kako bi mojo menda res ne napačno glavo izvlekli spet iz zanke . . . Da, a propos!« se je naenkrat resno obrnila k Apeliusu. »Čemu si šel in podpisal tisto nevarno izjavo, ko vendar veš, da ni resnična? . . . Ali ti Mardal ni povedal, da te stane lahko življenje?«

Apelius je bil tako osupel, da jo je dolgo časa samo gledal . . .

»A! Ta je pa dobra!« je vzkliknil napolned. »To je menda tvoja zahvala, da sem tvegal glavo zate?«

»Pa res čemu si to storil?« ga je nedolžno pogledala. »Jaz bi že za nikogar na svetu ne!«

»Prekrasno!« je siknil Apelius do skrajnosti razdražen. »Ali si naposled morda tvojim pajdašem celo razodela, da moja izjava ni resnična?«

»Kako moreš kaj takega misliti!« se je zasmejala. »S tem bi jih bila spravila naravnost v obup, ko so se tvoje izjave veselili kakor otroci!«

»Tako, tako?« je namrščil Apelius obrvi. »Zaradi tebe ali mene?«

»Ne razujem.«

»Ali zato, ker sem ž njo tebe rešil, ali zato, ker sem ž njo njim zapadel? . . .«

»I, zaradi mene vendar!« je odgovorila z zmagozavestjo lepe ženske.

Apelius jo je zopet dolgo gledal. Potem je počasi zmajal z glavo.

»Včasih človek res ne razume, zakaj je Bog vas ženske ustvaril v človeški podobi. Menda pač samo zato, da lahko rodite bitja v človeški podobi . . .«

»Samo zato misliš?« se je zopet zasmejala. »Kaj bi bilo tebi na primer vseeno, če bi nocoj pritiskal kako lepo ovco ali košto k sebi?«

»Da, zato tudi!« se je trpkó nasmehnil.

Toda njemu po vsem tem novem razočaranju niti do tega ni bilo . . . Res, najrajši bi jo bil naprosil, naj si čim prej poišče drugo bivališče — kar k temu Mardalu, ki ga je vredna, naj gre!

In ta beseda mu je bila celo že na jeziku, ko se je spomnil, da bi ga lahko preveč drago stala . . . Kdo mu jamči, da bi ga ženska potem s prvo besedo onemu ne izdala? In izgubiti življenje radi nje, se mu je zdaj zazdelo še bolj nespametno.

O, saj je bila že ta zavest dovolj grenka, da se je sam dal ne samo onim ljudem, ampak tudi ti ženski v roke! . . . On, ki si je toliko domišljal na svojo trezno razumnost! . . . Torej mora človek postati res popolnoma onemogel, da se ti vražji stvori njega ogibajo, ne on njih — potem šele sme trditi o sebi, da ga ne spravi nič več iz ostro začrtanega tira? . . .

Toda, če je padel, bo znal tudi vstati, če se je zapletel v mreže, jih bo znal tudi

Dramsko gledališče v Ljubljani.

(Fotogr. V. Bešter.)

Zaključni prizor I. dejanja.

Iz premijere igre Franc Kosca: »Mrákovci«.

Konec II. dejanja.

glasovanje na Štajerskem, kakor je sklenil štajerski deželni zbor. S tem je Avstrija izgubila, in naša država stoji na povsem drugem pravnem in moralnem stališču. Veleposlaniška konferenca je že prejela noto naše delegacije v razmejitveni komisiji, ki zahteva kot minimum za mejo na Koroskem reko Dravo. — Razmejitvev na jugu se nadaljuje. — Za baroško luko se bje hud boj, v katerem pušča italijanska vlada prvo besedo fašistom. — Pogajanja glede obrambne zveze md Jugoslavijo in Rumunijo se lepo razvijajo in je v kratkem pričakovati uspehov.

V Parizu je umrl naš tamošnji poslanik dr. Milenko Vesnić, ki je igral v srbski politiki in pri graditvi Jugoslavije eno najodgovornejših vlog. Bil je vsekakor velik diplomat. — Za njegovega naslednika prihajata v poštev dr. Spaljaković in Bo-

šković. — Konstituanta je sprejela tretji oddelek ustave. Ustavni odsek je v svoji seji razpravljaj o agrarni reformi in sklenil, da se določi maksimum zemljiške posesti s posebnim zakonom. — Odstopil je minister za promet dr. Velizar Janković. Negove posle bo začasno vodil minister javnih del Joca Jovanović. Odstopiti sta hotela radi spora z bosanskimi radikalcji tudi muslimanska ministra dr. Spaho in dr. Karamehmedović, ki pa sta svojo ostavko preklicala. — Dne 31. maja smo praznovali četrto obletnico majske deklaracije.

Po deželi se vrše volitve županov. Ljubljani se ne mudi, kakor je videti. V Ljubljani ga izvolijo menda 8. t. m. — Nemški listi vedo povedati, da se zbira, o ob koroški meji Jugoslovenske čete. Strah ima velike oči.

Razno.

Prvi vzorčni veliki semenj v Ljubljani.

Po zgledu drugih velikih držav so se trgovski in industrijski krogi Slovenije odločili, prirediti letos v Ljubljani vzorčni veliki semenj, prvi v Jugoslaviji sploh. Taki periodični velesemnji, navadno vsako leto enkrat ali tudi dvakrat, so velikega pomena in važnosti za trgovce, industrijce in obrtnike, pa tudi za povzdigo narodnega gospodarstva, ker privabijo veliko število kupcev iz domovine, pa tudi iz inozemstva. Pri takih prireditvah moramo razločevati razstavo in vzorčni veliki semenj. Razstava hoče pokazati, kaj vse premore dotična pokrajina ali država, hoče torej pokazati svojo gospodarsko moč in višino svoje produkcije v dotični panogi. Pri vzorčnem velikem semnju pa gre za to,

raztrgati! Če bi bila prišla, se mu vrgla na prsi, se mu ihteč zahvaljevala, bi bil zažgal morda še globlje — tako se je vsaj v hipu iztreznil. In vidi spet, kaj mu je storiti, da popravi! Zagledal je v vsi jasnosti — Damoklejev meč nad seboj — hoče ga zadeti tako, da odleti onim v prsi, ki so mu ga nastavili! ... »O, ne bom šele čakal, da se vživica morda kdaj izproži — raz sam jo pretrgam, in sicer čim prej!« je zamrmral sam pri sebi. »Vi ali jaz! In ti, ljubica, kar lepo ostani — morda mi boš še v korist... Mogoče mi hote, mogoče nehote izdaš, kje je obešeno to sršenje gnezdo, da udarimo in z enim mahom razbijemo! Pazite se me — pazi se me tudi ti, dušica!«

In kakor v nadaljevanje te misli, jo je mirno vprašal:

»Ali si že izstopila iz njihove družbe, Stela?«

»Mislim, da bi sploh ne,« je skomizgnila. »Čemu tudi zdaj — zdaj, ko je spet vse dobro?... Celó bolje bo tako, veš... Namreč tudi tebe bi v slučaju kake nevarnosti tako laže ščitila... Zakaj, čeprav si jim s tistim potrdilom naravnost ustregel, bi te pozneje le prijeli za besedo, če bi izteknili, da nisi podpisal resnice... Saj prav zato sem rekla, da si ravnal zelo nespametno!...«

»Hvala za pouk!« se je nasmehnil in se obrnil — z namenom, da se za nocoj ne vrne več...

»Oho! Kaj nocoj da greš še k tistim tvojim neumnim šartekam?« se je začudila. »Tako mi ostaneš tu, veš! Oziroma ne: pojdi po steklenico ali dve tistega tvojega

najboljšega in se mi takoj vrni! Preveč sem dobre volje, da bi hotela le trenutek samevatil!...«

Ozrl se je in se srečal z njenim plamenečim pogledom... In je nehote zadržtel, ko je v tem hipu z eno samo kretljivo spustila svoje divne lase, da so se ji usuli kakor zlat slap nizdol... Toda nehote mu je oko švignilo tudi za golo roko, ki je polagala vlasnico za vlasnico na mizico poleg sebe...

»Prav!« je pokimal. »Spodobi se res, da praznujeva tvojo zmago pri onih tam!

In tvoj poraz pri meni tu!« je zamrmral sam pri sebi, ko je odpiral skrito omaro v zidu — pravcato malo klet — kjer je hranil svoje najdragocenejše steklenice...

VII. Radi neplačanega računa...

Preiskava, kdo je morilec Julija Morana, se je naposled takorekoč sama sebe naveličala, oziroma bolje: postalo jo je same sebe sram, ko reva ni mogla ne naprej ne nazaj... Edina tolažba bi ji lahko bila, da osebnostim, ki so imele ž njo opravka, ali pa, ki so se je lotile prostovoljno, tudi ni bilo bolje.

Tako se je tudi ubogi Peter Moran naposled vdal v svojo trpkó usodo. »Še dobro, da ti je ostala vsaj hiša — če bi ti bil brat živel le še teden dni, bi bil najbrže tudi to spravlil v denar,« ga je tolažil prijatelj kavarnar. In to je bilo naposled res — a tudi še en vzrok več, da je Peter rajnkega zdaj dvojno mrzel in da mu ga nihče še omeniti ni smel.

Da, kakor je sploh v življenju, da vsaka stvar ugasne, če je nič več ne podžiga, je celo Apelius že skoro pozabil na svoj sklep, da prične borbo z Mardalom in njegovo družbo. Kdo ga bo neki kdaj »prijemal za besedo« radi one izjave, ki jo častita gospoda itak najbrže že takrat niti verjela ni? In če dajo oni njemu mir, čemu bi on tratil svoj čas ž njimi?...

Celo Mardal se je spominjal »zadeve« samo še radi lepe Stele, ki mu kar ni hotela več iz glave, ali pravzaprav iz krvi... Zakaj Stela je bila izmed tistih žensk, ki vse zapalijo, koder gredo; gospod Mardal pa eden tistih moških, ki vedo, kaj nudi ljubezen take ženske...

Ali tudi tistih eden je bil, ki se jim v življenju preveč ne mudi — prej ali slej pride že tudi gospodična Stela na vrsto, si je dejal.

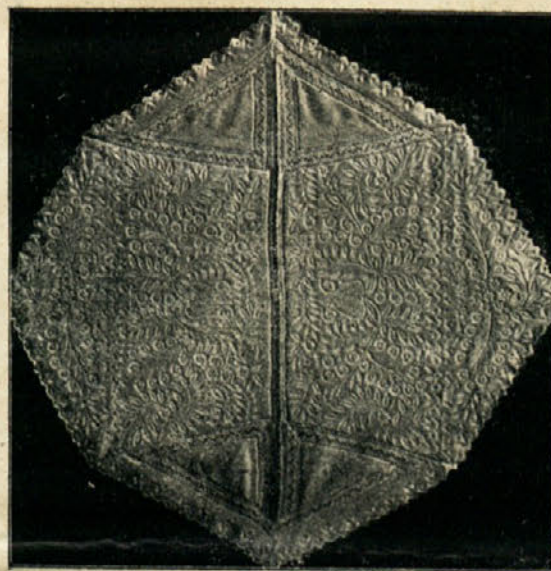
Ena, ki se mu je zdela za sedaj bolj dosegljiva, je bila gospodična Regina, uradnica pri bankirju Sibertu. Na to ime, namreč gospoda Siberta, je postal Mardal pozoren že takrat, ko ga je Apelius omenil kot svojega bankirja in je izvedel, da je imel tudi rajnki Moran ž njim posla. Ne, da bi bil pričakoval od svojih zvez ž njim bogve česa, se je odločil že iz tistega nagona, ki je lasten ljudem take »obrti«, da se seznaní z možem, ki je bil naposled le »zapleten v afero«. Prenesel je torej nekoliko svoje imovine iz drugih bank h gospodu Sibertu in znanje je bilo napravljeno.

(Dalje prihodnjič.)

Upravni odbor društva »Slovenija« v Buenos Aires (Rep. Argentina)

(sedeč levo) inž. Ciril Jekovec, predsednik; (desno) inž. Bogomil Znidaršič, blagačnik; (stoječ levo) Franjo Kraševac, podpredsednik; (desno) inž. Gabriel Brinšek, tajnik in knjižničar.

(Fotogr. Fr. Vesel.)

Vzorec ročne vezenine na narodnih nošah v tržaški okolici.

DEBELJAK TINE:

Zimska žalostna.

Ob oknu stojiva in žalostne so tvoje oči,
ki zrò temno tja nekam... v daljave...
In takó plaho drhtiš... Zakaj ta nemir
razbolelih... plahih misli, ki takó žalostno - sanjave
tekó v zimski večer?...

Ah, vse vem... čutim tvojih prelestnih oči bolest:
v pomlad... v poletje tvoje misli tekó:
kako naju gozd je v senco opojno zajel, ko s cest
sva prišetala v hlad njegov...
in dihala v tistih nočeh sva cvetje vrto
pomladanjih, ko mesečina je tiho polzela na naju,
opojna v dišavah rdečih cvetov...
Veš: bila tedaj sva v — maju — —

Zdaj najine stopinje — takó lahne — zamedel je mraz...
zdaj veje nad sanjami našimi gole drhté...
in sneg... sneg... je gozdove zapal... in nas...

Vem, zakaj je žalostno tvoje srcè,
zakaj drhti ti obraz... —

da producenti razstavijo vzorce svojih proizvodov, po katerih si potem kupci naročijo svoje blago in sklence kupčije. — Veliki semenj se priredi v Lattermannovem drevoredu pod Tivolijem v dnevih od 13. do 24. avgusta in bo obsegal industrijski in obrtniški, trgovinski oddelek in oddelek inozemskih udeležnikov. V prvi vrsti prihajajo v poštev domači jugosl. udeležniki, na inozemstvo se bo oziralo le po možnosti, v kolikor bo na razpolago prostora. Ker je odbor za prireditev velikega semnja prepričan, da bo udeležba zelo velika — računa na kakih 20.000 posetnikov — in da se bo prireditev obnesla, namerava vzorčni veliki semenj prirediti vsako leto, po možnosti dvakrat, spomladi in jeseni. Zaraditega bo temelj glavnih zgradb zidan. Semjski prostor je zelo velik in srečno izbran. Postavljeni bodo štirje veliki paviljoni, poleg tega zgradbe za semjski urad, pošto, telefon in brzojav, okrepičila itd.

† Dr. Milenko Vesnić.

V soboto, dne 28. maja je v Parizu nenadoma umrl naš tamošnji poslanik dr. Milenko Vesnić. Pokopan je bil v torek v Parizu z vsemi častmi.

Kasneje ga bodo prepeljali v domovino. Dr. Vesnić je bil vseučiliški profesor, kasneje pa se je posvetil politiki in bil soustanovitelj in eden voditeljev srbske radikalne stranke. Bil je dolgo let srbski poslanik v Parizu. Lani je prevzel vodstvo vlade. Ko je odstopil, se je vrnil na svoje mesto v Parizu. Dr. Vesnić, vzgojen v francoskem duhu, je bil vnet zagovornik prijateljstva z entento, zlasti s Francijo, in je s tega vidika zagovarjal svojo politiko. Bil je prepričan in dosleden zagovornik narodnega in državnega edinstva in je za to idejo tudi žurnalistično deloval. Lani je spremljal prestolonaslednika regenta Aleksandra na njegovem potovanju in je pri tej priliki posetil tudi Slovenijo.

Izsiljevalec Satler oproščen.

Naši čitatelji se še spominjajo romantičnega ropa dečka, sina tukašnjeje veleindustrijske Pollarke, o katerem smo napisali par vrst v 4. številki našega lista. Te dni se je vršila porotna obravnava proti izsiljevalcu Rudolfu Satlerju, ki pa je bil oproščen vsled pomote porotnikov, ki so zamenjali pravoreka »da« in »ne«.

Moderni poetični kometi.

Iz zbirke ultramodernih poetov.

Zurle:

Serenada.

zeleno-rdeče pojočih, nič pripetih kapljic na električni žici.

Zarja... Solnce!...
Znoj!!! — joj!
V zrak...!
Kot med
sneg — led!
Oblak!...
Brrrrm... brrrrm... fiv-viv-vi-
Vsemrak. —
Alfa, beta, eta, teta...
»Hoja Hetka Heta,
Tvoje telo — prižema lik' slak...
Plenk! cin! —
Mmm... — Tvoj mak!
Vznak — — —
Jure! — Heta!
Raketa!! Pók — pa-a-ak...
Zvezda —! zvezde! zvezde * * * * *
Cmok — cmak — — —
Vse polno mlak...
Pst!
Kvak! Kvak!
Dolgi — črni — trak.
Stonogi — storoki
po vseh štirih plazeči cik-cak —
V električnem mrazu se trese
močeradasti okostenjak —
jaše ga jaše — fosforujoči junak!

Mžga:

Temnorjavkasta psihoza.

V parku na klopi sedim.
Kaj delam?
Sedim!
Da, hvala bogu,
resnično sedim
in ljubico čakam,
ki pojde na — lim...

... šel sem na stran.
Dober dan!
»Pozdravljam te,
gorenjska stran«
veselo mi babca odzdravi
in hitro toaletto pripravi.
... in babci petico
sem stisnil v dlan!

Prišel sem nazaj...
V parku na klopi sedi.
Kaj dela na klopi?
Sedi!
Da, hvala bogu,
Pošteno sedi...
Naj le sedi...
... in tiho šel sem v kraj...!

Položnice ,Jugoslov. Matice'

se dobe brezplačno
na vseh poštnih
uradih. Zahtevajte
jih in uporabljajte
jih za vplačevanje
članarine in vpošiljanje daril.

Pөгemotor

najboljši za
poljedelstvo,
rokodelstvo,
obrt in
industrijo.

Saks & Tratnik, elektrotehnično podjetje
oddelek elektro-stroji.
Ljubljana — Maribor.

Stalna velika zaloga motorjev in elektro-materiala. Instalacije.

Pisalne stroje:

Imperial, Kontinental, Remington, Century,
barvne trakove, ogljen papir
najboljše kakovosti ter vse potrebščine za
razmnoževalne aparate ima v zalogi

Franc Bar

Ljubljana
Cankarjevo nabrežje šte. 5

Mehanična delavnica

za popravila pisalnih in računskih
strojev ter kontrolnih blagajn.

Telefon šte. 423.

Zdravišče Rogaška Slatina.

Sezona traja od 1. maja do 30. septembra.

Postaja Grobelno, od tod z lokalnim vlakom do Rogaške Slatine. Na progi Zagreb — Zidani most — Grobelno — Pragersko — Maribor. — Zdravišče s pitno vodo iz treh vrelcev (Tempel, Styria in Donati). — Najboljše staro skušeno sredstvo pri obolenju želodca in črevesa in prebavil sploh, najbolj skušeno sredstvo pri vseh boleznih presnavljanja (sladkosečnost [diabetes], debelost, putika), sredstvo proti tvorenju kamnov kot so: žolčni, ledvični in mehurni kamni, najprimernejše zdravišče za vsa kronična obolenja srca, nedosegljivi pripomočki pri zdravljenju kroničnih boleznih krvi. — Pitne kure, hidro-elektro-mehanoterapija, solne, zračne, plavalne kopelji, inhalatorij, **ogljeno kislo kopeli**, solne (po originalu iz Bad Hall), aromatične (smrečne) kopelji, terenska kura, lečenje z mlekom in siratko. — Gorska pitna voda 228 m nad morjem. — Stalni poštni, telefonski in brzojavni urad. — Podružnica Mariborske Eskomptne banke. — Velika dvorana, kino gledišče, kavarna, slaščičarna, krite terase in sprehajališča. — Dnevno dva koncerta vojaške godbe. — Za vsakovrstne zabave je preskrbljeno kakor v največjih svetovnih zdraviščih. Reunioni, umetniški koncerti, tombole, plesi, gledališke predstave, izleti itd. Krasni izprehodi v gozdni okolici.

Zahtevajte prospekte!

Državno zdravišče Rogaška Slatina.

Delniška glavnica:
K 30,000.000

JADRANSKA BANKA

Rezerve: nad
K 10,000.000

SPREJEMA:

Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

KUPUJE IN PRODAJA:

Devize, valute, vrednostne papirje i. t. d.

ESKONTIRA:

Menice, devize, vrednostne papirje i. t. d.

Beograd
Celje
Dubrovnik
Kotor
Kranj
Ljubljana
Maribor
Metković

Opatija
Sarajevo
Split
Šibenik
Trst
Zader
Zagreb
Wien

Naslov brzojavkam:
Jadranska.

Telefon
št. 159 in 257.

IZDAJA:

Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME:

na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

PREVZEMA:

Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

7. GOREC
TRGOVINA
NOVOBILNO MOTORNO KOLESIŠTVO IN AVTOBILNO GUMIŠTVO
UL. B. Y. N. A. GOSPODARSKA 17.

Jurija grofa Thurnskega
jeklarna na Ravnah
p. Guštanj, Slovenija
proizvaja: Martinsko in topilniško jeklo za vsakovrstno uporabo; kovano jeklovino za avtomobilno in letalno industrijo, za železnice in ladjedelnice; jeklene osovine za tovorne vozove; pudlano jeklo v predvojni kakovosti.

Ognja in vloma varne
Wertheim-blagajne in Wertheimove kasele
razpošilja **I. Jugosl. izdelovalnica bagajn Franc Schell, Maribor, Koroška cesta št. 31.**

Aleksandrova cesta št. 13 **IVAN KRAVOS** Koroška cesta št. 17
MARIBOR
Sedlarska delavnica in zaloga konjskih oprem za lahko in težko vožnjo, kakor tudi raznih potrebščin za konje, navadni beli kakor tudi najfinejši bičevniki z žico in biči za kočije. Obnošene opreme in sedla na izbiro. Razni kovčegi in torbice za potovanje. Vrvarsko blago. **Gonilni jermeni** v vsaki širini za stroje, mline, žage i. t. d. Na debelo in na drobno. Postrežba točna in solidna.

ZAHTEVAJTE PO VSEH GOSTILNAH, KAVARNAH IN BRIVNICAH
ILUSTRIRAN LIST »PLAMEN«.

Int. telefon
št. 146.

Slovenska eskomptna banka

Brzojavi:
Eskomptna.

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Interesna skupnost s Hrvatsko eskomptno banko in Srbsko banko v Zagrebu.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Denarne vloge. — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut. — Eskompt menic, terjatev, faktur. — Akreditivi. — Borza.